

Onoterade aktiebolags generationsväxling med tyngdpunkt på beskattning

Markus Grahn

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Företagsekonomi
Identifikationsnummer:	3983
Författare:	Markus Grahn
Arbetets namn:	Onoterade aktiebolags generationsväxling med tyngdpunkt på beskattning.
Handledare (Arcada):	Maj-Britt Granström
Uppdragsgivare:	-
<p>Sammandrag:</p> <p>I detta arbete kartläggs olika slag att utföra ett onoterat aktiebolags generationsväxling. Tyngdpunkten läggs på beskattningen, fastän ofta andra faktorer bidrar i en högre grad till hur företagets generationsväxling sker. Olika delområden angående generationsväxlingen kartläggs och dess skattepåverkan konstateras och jämförs sinsemellan. Det finns inte endast ett sätt att utföra en generationsväxling, utan varje fall är unikt och kräver en skräddarsydd lösning. En generationsväxling sker genom försäljning, gåva eller en blandning av de två. Processen kan ändå göras på flera sätt och de involverar ofta en krävande och långsiktig planering. En generationsväxling kan ske under en längre tidsperiod och andra åtgärder som görs i företaget kan påverka en framtida generationsväxling. Därför är det bra att reflektera över företagets generationsväxling i god tid. Den viktigaste referensen som används i arbetet är lagen, eftersom beskattningen beträffande en generationsväxling är strängt reglerad i lagen. Då lagen inte alltid är entydig måste fakta fås ur bland annat rättsfall och skatteverkets anvisningar. Ett verkligt företags kommande generationsväxling kartläggs även i detta arbete. Utgångspunkterna till generationsväxlingen är redan bestämda av företagaren. Utgående från dem och företagets egenskaper kartlägger arbetet de skatter som skulle uppstå av en generationsväxling och hur de kan minimeras. Genom planen som utarbetas i detta arbete minskar det verkliga företagets skatter orsakade av en generationsväxling i medeltal med 73 % jämfört med en ägarväxling genom gåva.</p>	
Nyckelord:	Generationsväxling, beskattning, arv, gåva, försäljning av aktier, värdering av företag.
Sidantal:	49
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Business Administration
Identification number:	3983
Author:	Markus Grahn
Title:	Change of generations in private limited companies with emphasis on taxation
Supervisor (Arcada):	Maj-Britt Granström
Commissioned by:	-
Abstract:	
<p>In this thesis, the most common methods for performing a private limited company's change of generation are charted. The emphasis is put on taxation, while also noting that other factors may often contribute to a higher degree to how the change of generations is performed. Different areas concerning the change of generations are analyzed and their influence on taxes are noticed and compared to each other. There is no single correct way to perform a change of generation, but every case is unique and requires a tailored solution. A change of generations can be executed by sale, gift or as a combination. Nevertheless, the change of generations can be done in several ways and it often involves demanding long-term planning. A change of generations can occur over a long period of time and other arrangements that are performed in the company can effect on a future change of generation. Therefore, it is important to reflect over the company's change of generations in good advance. The most important reference used in this thesis is the law, as the taxation of a change of generations is tightly regulated by the law. Since the law is not always unambiguous, facts must also be taken from example legal cases and recommendations released by the tax administration. An actual company's upcoming change of generations is also presented in this thesis. The initial setup for the change of generations is already determined by the entrepreneur and the characteristics of the company, from which this thesis aims to determine the taxes that would emerge from a change of generations and consequently minimize them. By employing the plan described in this thesis, the taxes caused by a change of generations in the studied actual company are reduced in average by 73 % in comparison to a change of owners by gift.</p>	
Keywords:	Change of generations, taxation, inheritance, gift, sale of stocks, valuation of company.
Number of pages:	49
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

Innehåll

1	Inledning.....	7
1.1	Arbetets uppläggning	7
1.2	Problemformulering	8
1.3	Syfte	8
1.4	Metod.....	8
2	Generationsväxling genom arv.....	9
2.1	Arv	9
2.2	Testamente.....	10
2.3	Arvskatt.....	10
3	Generationsväxling genom aktiehandel mellan fysiska personer	12
3.1	Överlåtelsevinst	12
3.2	Säljarens generationsväxlingsskattelättnad	12
3.3	Fiktiv överlåtelsevinst	13
3.3.1	<i>Exempel 1.....</i>	<i>13</i>
3.4	Överlåtelseförlust.....	13
3.4.1	<i>Exempel 2.....</i>	<i>14</i>
3.5	Gemensamt köp eller gåva	14
3.6	Aktiernas rätt till vinst.....	15
3.6.1	<i>Exempel 3.....</i>	<i>15</i>
3.7	Köparens beskattning.....	16
3.8	Anskaffningsutgift	16
3.8.1	<i>Exempel 4.....</i>	<i>16</i>
3.9	Köparens generationsväxlingsskattelättnad.....	17
4	Generationsväxling genom gåva	18
4.1	Gåvoskatt	18
4.2	Gåvomottagarens generationsväxlingsskattelättnad	19
4.2.1	<i>Företagets värdering vid generationsväxlingsskattelättnad</i>	<i>20</i>
4.2.2	<i>Exempel 5.....</i>	<i>20</i>
4.2.3	<i>Exempel 6.....</i>	<i>21</i>
4.3	Förlängning av gåvo- och arvsskattens betalningstid	21
4.4	Köp blir gåva.....	21
4.5	Mista rätt till förlustavdrag	22
5	Generationsväxling med företaget som mellanhand	22
5.1	Förvärv mot vederlag.....	23
5.2	Förvärv vederlagsfritt.....	23

5.3	Aktieemission	24
6	Värdering av onoterat aktiebolag	24
6.1	Företagets substansvärde	25
6.2	Företagets avkastningsvärde	25
6.3	Företagets gängse värde	26
6.3.1	<i>Exempel 7</i>	26
7	Case-företaget.....	26
7.1	Case-företagets värdering	26
7.1.1	<i>Case- företagets substansvärde</i>	27
7.1.2	<i>Case-företagets avkastningsvärde</i>	27
7.1.3	<i>Case-företagets och dess aktiers gängse värde</i>	27
7.1.4	<i>Case-företagets värdering vid generationsväxlingsskattelättnad</i>	27
7.2	Case-företagets tillväxt	28
7.3	Case-företagets framtida värde	28
7.4	Nuvarande plan	30
7.4.1	<i>Utgångspunkter</i>	30
7.4.2	<i>Beskattning</i>	31
7.5	Spjälkning och tidigareläggning av generationsväxlingen	32
7.6	Omedelbar påbörjan av generationsväxling.....	33
7.6.1	<i>Generationsväxlingsskattelättnader uteslutna</i>	33
7.6.2	<i>Skattefria gåvor</i>	33
7.6.3	<i>Beskattning</i>	34
7.6.4	<i>Behållandet av aktiernas rätt till vinst</i>	36
7.7	Överföring av aktier mellan barnen	37
7.7.1	<i>Försäljning</i>	38
7.7.2	<i>Gåva</i>	38
7.8	Diskussion	39
8	Avslutning	40
9	Källor	42
9.1	Lagar	42
9.2	Böcker	42
9.3	Internet	43
10	Bilagor.....	45
10.1	Bilaga 1	45
10.2	Bilaga 2.....	46
10.3	Bilaga 3.....	47
10.4	Bilaga 4.....	48

Tabeller

Tabell 1. Arvsskatt tabell, skatteklass ett	12
Tabell 2. Arvsskatt tabell, skatteklass två.....	12
Tabell 3. Gåvoskatt tabell, skatteklass ett.....	20
Tabell 4. Gåvoskatt tabell, skatteklass två.....	20
Tabell 5. Case-företagets värdeutveckling	30
Tabell 6. Alternativens skattepåföljder.....	40

Lagar

Aktiebolagslag, ABL

Bokföringslag, BokfL

Inkomstskattelag, ISkL

Lag om beskattningsförfarande, BeskFL

Lag om värdering av tillgångar vid beskattningen, VTL

Lag om skatt på arv och gåva, ArvSkL

Lag om överlåtelseskatt, ÖSkL

Ärvdabalken, ÄB

1 INLEDNING

Ett företags generationsväxling är en händelse, där företagets ägo förflyttas vidare, oftast inom släkten eller familjen. Termen generationsväxling är en aning missvisande, eftersom den kan uppfattas som en händelse, som sker mellan två generationer i familjen. En generationsväxling är ändå inte bunden till familj eller ålder, utan termen innefattar även företags ägarförändringar mellan okända parter, oberoende av vilken generation de kan upplevas höra till. Skillnaden mellan en generationsväxling och en ägarväxling är den att generationsväxlingen sker till underpris eller som gåva och är föremål för skattelättnader, medan en ägarväxling sker till marknadspris och inte beviljas skattelättnader. En generationsväxling kan ske på en gång, eller under en längre tidsperiod. Fastän man inte tänkt påbörja generationsväxlingen under en nära framtid, så är det ändå bra att kartlägga olika alternativ, samt att veta och förstå lagstiftningen kring den. Val som görs idag, kan påverka på en framtida generationsväxlings beskattning i framtiden.

1.1 Arbetets uppläggning

I arbetet kartläggs olika alternativ ur skattehänsyn för utförandet av en generationsväxling. Det finns sällan ett rätt sätt att utföra generationsväxlingen, utan den kan göras på otaliga sätt, beroende på bl.a. företagets egenskaper och dess ägares behov och vilja. Arbetet inriktar sig på att minimera generationsväxlingens skattepåföljder. Fastän arbetet är inriktat på skatteplanering, är det ofta andra faktorer som avgör hur generationsväxlingen i huvuddrag utförs. Skatteplaneringen kan ändå fungera som en hjälp vid valet av hur generationsväxlingen skall gå till. Även då valet i huvudsak gjorts, kan planering hjälpa att minimera skatterna.

I arbetet kartläggs även alternativen kring ett verkligt aktiebolags kommande generationsväxling. De områden som tagits upp tidigare i arbetet, tillämpas nu på Case-företaget. Målet är att komma fram med en plan på hur generationsväxlingen skattemässigt fördelaktigast kunde göras för företaget, utgående från ägarens behov och vilja.

1.2 Problemformulering

Case-företagets generationsväxling kommer inte att ske i sin helhet inom en nära framtid, utan med en större sannolikhet först om flera år. Problemet är att kunna uppskatta hur företaget kommer att utvecklas och hur företagarens åsikter och behov kommer att ändras med tiden. Planerna som nu görs för företagets framtida generationsväxling görs enligt de fakta vi vet idag och därför kommer planen säkerligen att ändra med tiden. Det är ändå bra att fundera och reflektera över ämnet idag, så att val även angående företagets andra angelägenheter kan göras med tanke på en framtida generationsväxling.

1.3 Syfte

Syftet med detta arbete är att konstruera en guide, som sammanfattar de allmänaste sätten att utföra en generationsväxling. Arbetet kan sedan användas som ett första hjälpmedel för företag som står inför en generationsväxling och som snabbt och lätt vill ha mera information, speciellt angående generationsväxlingens beskattning. I arbetet kommer även att skapas en plan på hur Case-företagets generationsväxling kan utföras skattemässigt på ett fördelaktigt sätt. Case-företagets ägare kommer att ha behov, planer och tankar, som utesluter många alternativ att utföra generationsväxlingen. Utgångspunkterna för generationsväxlingen kommer från ägaren, varifrån sedan valet och kartläggningen av det skattemässigt fördelaktigaste sättet kommer att göras.

1.4 Metod

Detta arbete utförs genom en kvalitativ undersökning i form av ett Case fall. Olika slag att utföra en generationsväxling kartläggs och dess skattepåverkan konstateras. I Case-fallet planeras en möjlig generationsväxling mer detaljerat och ofördelaktiga sätt att utföra generationsväxlingen för detta företag utesluts på basis av den information företagets ägare gett.

2 GENERATIONSVÄXLING GENOM ARV

Ifall ägaren av företagsandelar inte påbörjat generationsväxlingen tidigare, så sker den senaste genom dödsfall och arv. Detta kan skattemässigt vara ett av de ofördelaktigare sätten att överföra ett företag till följande generation. En plötslig, oplanerad generationsväxling genom dödsfall kan även skapa konflikter mellan arvingarna och således leda till att företagsverksamheten lider. Arvingarna kan bland annat vara av skilda åsikter angående ett möjligt testamente, t.ex. gällande fördelning av företagsandelarna samt dess andelars möjliga begränsade bestämmanderätt i företaget. Arvingarna kan även ha olika åsikter och planer gällande företagets verksamhetssätt och framtid. Ifall arvingarna inte kommer överens, finns det en risk att verksamheten lider och även nedläggning eller försäljning av verksamheten kan vara ett måste. Därför är en välplanerad generationsväxling, eller åtminstone kartläggning av olika alternativ av generationsväxlingen under ägarens livstid ofta motiverad. Hur arvet fördelar sig beror bl.a. på den avlidnes civilstånd, släktskap samt möjligt äktenskapsförord och testamente.

2.1 Arv

Den mest oplanerade generationsväxlingen av ett företag sker genom ett testamentfritt arv. Då fördelas den avlidnes egendom genom en ordning som stadgas i ärvdabalken (5.2.1965/40, ÄB). Innan arvet fördelas har möjligtvis avvitring eller annan fördelning av egendom genom äktenskapsförord skett. De närmaste arvingarna är den avlidnes barn, som alla ärver lika stora andelar. Ifall barnet har avlidit, ärver avkomlingarna dennes andel (ÄB 2:1). Vid avsaknandet av både barn och dess avkomlingar, alltså bröstarvingar, går hela arvet till maken (ÄB 3:1.1). Ifall den avlidne varken har bröstarvingar eller make, så ärver den avlidnes föräldrar egendomen. Då även någondera av föräldrarna avlidit, ärver dess bröstarvingar andelen. Ifall den avlidne föräldern inte har bröstarvingar, så ärver den andra föräldern eller dennes bröstarvingar allting (ÄB 2:2). Ifall även båda föräldrarna och dess bröstarvingar avlidit, ärver mor- och farföräldrarna allting. Då någon av mor- och farföräldrarna avlidit, ärver deras andra barn deras andel. Mor- och farföräldrarnas barnbarn ärver inte. Ifall det fattas arvingar av den avlidnes förälders någondera, mors eller fars sida, så ärver den andra förälderns sida dess andel

(ÄB 2:3). Vid saknandet av alla ovannämnda arvingar, så ärver staten hela egendomen (ÄB 4:1).

2.2 Testamente

Ifall företagets generationsskifte inte påbörjats under ägarens livstid, så kan ändå ett testamente till en del påverka på skatternas storlek. Genom ett testamente kan man även bättre se till att företaget kommer i händerna på personer som har intresse att hålla företaget vid liv, ifall man så vill. Genom testamente kan man t.ex. spjälka upp företagets aktier på flera arvtagare, än de som utan testamente skulle ärva företaget. På detta sätt minskar arvskatten, då flera personer kan utnyttja sin rätt till ett skattefritt arv på under 20 000 €, som stadgas i lag om skatt på arv och gåva (12.7.1940/378, ArvSkL) 14 §. Man kan även helt och hållet hoppa över en generation, för att undvika en ytterligare beskattning då företaget igen senare skall genomgå en generationsväxling. Man bör ändå komma ihåg att ta bröstarvingarnas rätt till laglott i hänsyn (ÄB 7:1). Lakari & Engbloms (2009 s. 52) exempel att hoppa över en generation med aktiernas äganderätt, medan aktiernas rätt till vinst ges till den mellanliggande generationen, är även skattemässigt ett bra alternativ. Genom att frånta rätten till vinst av aktierna sjunker nämligen deras beskattningsvärde (se kapitel 3.6 Aktiernas rätt till vinst).

2.3 Arvskatt

På arv betalar man i Finland normalt arvsskatt (ArvSkL 2 kap). Det finns ändå vissa undantag gällande arvets art, då gåvobeskattning inte behöver utföras. Arv av finska företags aktier beskattas ändå alltid vid arv (ArvSkL 4.1 punkt 2). Aktiernas arvsbeskattning kan ändå lindras ifall vissa förutsättningar uppfylls, som den att gåvomottagaren personligen måste fortsätta med företagsverksamheten. Då alla förutsättningar uppfylls värderas företaget på ett annat sätt i beskattningen, vilket normalt leder till mindre skatter (se mera ingående kapitel 4.2 Gåvomottagarens generationsväxlingskattelättnad).

Arvsskattens storlek bestäms huvudsakligen enligt den avlidnes och arvtagarens släktförhållande, samt på arvets gängse värde (ArvSkL 11.1 §, 9.1 §). I lag om värdering av tillgångar vid beskattningen (22.12.2005/1142, VTL) 18 § beskrivs gängse värde som egendomens sannolika överlåtelsepris. Mottagaren av arvet hänförs till någondera av de

två rådande skatteklasserna. Till skatteklass ett hör den avlidnes make eller släkting i rakt upp- eller nedstigande led. Makens släktingar i nedstigande led hör också till denna klass, men inte de i uppstigande led. Som makar räknas även de som i inkomstskattelag 7.3 § definieras på följande vis: ”personer som under skatteåret fortgående har levat under äktenskapsliknande förhållanden i gemensamt hushåll utan att ingå äktenskap med varandra och som tidigare har varit gifta med varandra eller som har eller har haft ett gemensamt barn”. Under vissa omständigheter, kan även den avlidnes förlovade eller sambo höra till skatteklass ett, men endast upp till ett visst, skilt fastställt belopp. Adoptiv- och fosterbarn hör också normalt till skatteklass ett. Övriga personer, som inte nämnts ovan, hör till skatteklass två (ArvSkL 11 §). Minderåriga barn, närmast till arv, i nedstigande led av den avlidne, har rätt att avdra 40 000 € från sitt arvs beskattningsbara andel. Den avlidnes make har rätt att avdra ett belopp på 60 000 € (ArvSkL 12 §).

Tabell 1. Skatteklass ett (ArvSkL 14 §)

Den beskattningsbara andelens värde i euro	Konstant skattetal vid andelens nedre gräns, i euro	Skatteprocent för den överstigande delen
20 000 – 40 000	100	7
40 000 – 60 000	1500	10
60 000 – 200 000	3500	13
200 000–	21 700	16

Tabell 2. Skatteklass två (ArvSkL 14 §)

Den beskattningsbara andelens värde i euro	Konstant skattetal vid andelens nedre gräns, i euro	Skatteprocent för den överstigande delen
20 000 – 40 000	100	20
40 000 – 60 000	4100	26
60 000–	9300	32

3 GENERATIONSVÄXLING GENOM AKTIEHANDEL MELLAN FYSISKA PERSONER

3.1 Överlåtelsevinst

Då något säljs till ett högre pris än dess anskaffningsutgift så skapas en överlåtelsevinst. Enligt inkomstskattelagens (30.12.1992/1535, ISkL) 46.1 § är en överlåtelses vinst skillnaden mellan den oavskrivna anskaffningsutgiften och försäljningspriset medräknad kostnaderna för försäljningen. Anskaffningsutgiften är normalt inköpspriset borträknat eventuella avskrivningar, men t.ex. då man mottagit en gåva, räknas anskaffningsutgiften som värdet i gåvobeskattningen. Ifall gåvan ändå skulle säljas vidare före ett år löpt, räknas anskaffningsutgiften vara densamma som gåvogivarens anskaffningsutgift. Ifall anskaffningsutgiften är lägre än 20 % av försäljningspriset, så får man ändå använda sig av en fiktiv anskaffningsutgift, som motsvarar 20 % av försäljningspriset. För egendom, ägd 10 år eller längre, får man använda sig av en anskaffningsutgift motsvarande 40 % av försäljningspriset. På överlåtelsevinster betalas normalt en kapital-skattesats på 30 % eller 32 % på den årliga överstigande delen av 50 000 € (ISkL 124.2 §). I vissa fall kan det ändå vara att överlåtelsevinsten är skattefri, medan det i andra kan vara att man måste betala skatt på en fiktiv överlåtelsevinst (se två följande kapitel).

3.2 Säljarens generationsväxlingsskattelättnad

I inkomstskattelagens 2 kapitel 48.1 § stadgas tre kriterier, varav alla måste uppfyllas för att en generationsväxlingsskattelättnad skall beviljas och överlåtelsevinsten av aktier vara skattefri. För det första måste aktierna som säljs ge en äganderätt till minst 10 % av företaget. Enligt Skatteförvaltningens anvisning om företagets generationsväxling i beskattningen (FGB) kapitel 2.2.5.2, måste aktierna berättiga till 10 % av bolagets förmögenhet. Detta innebär alltså att befrielsen från skatt på överlåtelsevinst inte gäller, ifall säljaren behåller aktiernas rätt till vinst. Andra begränsningar, som begränsning av aktiernas rösträtt, påverkar inte beviljandet av skattefriheten. I samma kapitel påpekas att en överlåtelses storlek måste vara minst 10 % av bolaget. Detta betyder alltså det, att då exempelvis båda föräldrarna samtidigt överlåter 5 % var, av ett företags aktier åt sitt barn, så är en möjlig överlåtelsevinst inte skattefri. Köparna av tiondelen kan vara flera

än en, ifall aktierna kommer till gemensam ägo. Gemensamma köp och gåvor kan dock skapa skatter i framtiden, ifall samägt spjälkas (se kapitel 3.5 Gemensamt köp eller gåva). För det andra måste köparen vara antingen säljarens bröstarvinge, syskon eller halvsyskon. Kriteriet uppfylls även ifall någon av de dessa utför köpet gemensamt med sin make. Makarna kan antingen köpa 10 % var, eller 10 % till gemensam ägo. Till sist måste säljaren ha ägt aktierna i minst 10 år. Ifall säljaren fått dem som gåva eller arv, räknas den förre ägarens tid av ägo med.

3.3 Fiktiv överlåtelsevinst

Överlåtelser som sker till ett lägre pris lägre än 75 % av aktiernas gängse värde, är gåvor till den del som inköpspriset skiljer sig från det gängse värdet (ArvSkL 18.3 §). Vid uträkandet av aktiernas anskaffningsutgift tas endast den del i beaktande, som motsvarar överlåtelstens vederlagsbelagda del (ISkL 47.4). Vid gåvoartade överlåtelser är det alltså möjligt att man måste betala skatt på en fiktiv överlåtelsevinst.

3.3.1 Exempel 1.

Tira säljer aktier till Patrick för 1 000 €. Aktiernas anskaffningsutgift är 1 000 € och deras gängse värde 2 000 €. Eftersom försäljningspriset är under 75 % av det gängse värdet, delas överlåtelsern i en vederlagsbelagd och vederlagsfri del. Försäljningspriset är hälften av det gängse värdet, alltså får endast hälften av anskaffningsutgiften tas i beaktande i uträkandet av en möjlig överlåtelsevinst. Differensen mellan försäljningspriset och hälften av anskaffningsutgiften är 500 €, vilket beaktas som en överlåtelsevinst. Exemplet illustrerar hur Tira i praktiken inte gjort någon vinst, men p.g.a. försäljningens underpris hamnat betala skatt på en fiktiv överlåtelsevinst.

3.4 Överlåtelseförlust

Då något säljs till ett lägre pris än dess anskaffningsutgift så skapas en överlåtelseförlust. Överlåtelseförluster är för fysiska personer normalt avdragbara i beskattningen under samma år som förlusterna skapats och under de följande 5 skatteåren (ISkL 50.1 §). Ifall en överlåtelse sker för ett pris som understiger 75 % av överlåtelstens gängse värde,

så påverkar detta på anskaffningsutgiften likadant som i uträknandet av en överlåtelsevinst (se kapitel 3.3 Fiktiv överlåtelsevinst) (ISKL 47.5 §). Då anskaffningsutgiften är lägre än det gängse värdet, så kan ändå aldrig en avdragbar överlåtelseförlust skapas, oberoende vad överlåtelsepriset är (FGB 2.3).

3.4.1 Exempel 2.

Niklas säljer aktier åt Anne för 500 €. Aktiernas anskaffningsutgift är 1 000 € och deras gängse värde 800 €. Eftersom försäljningspriset är över 75 % lägre än det gängse värdet, så är skillnaden mellan anskaffningsutgift och försäljningspris inte, som det normalt skulle vara, en överlåtelseförlust. Istället räknas överlåtelseförlusten som skillnaden mellan anskaffningsutgift och gängse värde ($1\ 000\ € - 800\ € = 200\ €$), till den del som motsvarar försäljningsprisets andel av det gängse värdet ($500\ € / 800\ € = 62,5\ \%$). Således fastställs den avdragbara överlåtelseförlusten till 125 € ($200\ € * 62,5\ \%$). Poängen med exemplet är att skillnaden mellan anskaffningsutgiften och försäljningspriset inte alltid är en förlust, då försäljningspriset är lägre än anskaffningsutgiften.

3.5 Gemensamt köp eller gåva

Flera personer kan få eller köpa aktier gemensamt. Då uppstår ett samägo av aktierna. Ifall man i framtiden vill häva samägöt, för att enskilt äga en del av aktierna, så räknas spjälkningen antagligen som en överlåtelse. Detta framgår ur Högsta förvaltningsdomstolens beslut på ett fall om hävning av samägo (HFD 15.10.2001 liggare 2460). I fallet hade tre döttrar fått till gemensam ägo 29 aktier av sina föräldrar. Varje aktie berättigade till en bostadslägenhet. Då döttrarna senare hävde samägöt av de kvarvarande 26 aktierna, för att alla skilt äga ca en tredjedel av aktierna, beslöt HFD att behålla Centralskattenämndens beslut om att beskatta döttrarna för kapitalinkomster. Som kapitalinkomster räknades för varje dotter den tredjedel av de aktier som de andra två döttrarna fick till sitt individuella ägo. Så fastän döttrarna i praktiken efter hävningen ägde samma lägenheter som förut, hamnade de alla betala kapitalinkomstskatt på ca 22 % ($1/3 * 2/3$) av alla 26 lägenheters gängse värde. Det lönar sig alltså att noggrant fundera, ifall motivet bakom ett köp eller gåva till gemensamt ägo är tillräckligt starkt, gentemot en kapitalinkomstbeskattning ifall samägöt skulle hävas i framtiden.

3.6 Aktiernas rätt till vinst

Det går att behålla eller ge aktiers rätt till vinst till någon annan än den som får, ärver eller köper aktierna. Detta sänker på aktiernas beskattningsvärde, men orsakar enligt Skatteverkets anvisning om förbehåll för besittningsrätt i samband med gåvobeskattning, inga omedelbara skatter för havaren av rätten till vinst. Aktiernas beskattningsvärde sjunker enligt hur mycket aktierna förväntas generera vinst innan även rätten till vinst övergår till aktiernas nya ägare (ArvSkL 10 §). Aktiernas årliga framtida vinst uträknas normalt enligt Immonen och Lindgren (2006 s. 112) på basis av medeltalet av aktiernas några tidigare års avkastning. Ifall det inte utdelats dividend under de senaste åren, uppskattas de framtida årliga dividenderna normalt till 5 % av aktiernas matematiska värde. Den uppskattade årsavkastningen multipliceras sedan med en koefficient, som motsvarar antal år rätten till vinst kommer att has av någon annan än aktiernas ägare. Koefficienten får ändå vara högst 12. Ifall rätten till vinst behålles eller ges åt någon annan för livstid, bestäms koefficienten enligt dennes ålder (se bilaga 1). Ju högre ålder, desto mindre är koefficienten. Framtida års avkastning omvärderas till nuvärde med en räntesats på 8 % (ArvSkL 10.3 §). Ifall aktiernas rätt till vinst överläts tidigare än vad bestämts, behandlas detta som en skild överlåtelse och beskattas därefter (FGB 2.5.2). Man bör komma ihåg att fråntagandet av aktiers rätt till vinst är ett hinder för beviljandet av en skattefri överlåtelsevinst.

3.6.1 Exempel 3.

Jojje 57 år gammal, ger Moa aktier, vars gängse värde är 10 000 €, men behåller deras rätt till vinst. Aktierna har under de senaste åren avkastat i medeltal med 700 € per år. Jojjes ålder ger honom en koefficient på 10. Med en 8 % räntesats är de framtida dividenderna idag värda sammanlagt 4 697,06 € (Excels PV-formel). Aktiernas värde i gåvobeskattningen är då 5 302,94 € (10 000 € – 4 697,06 €), vilket är ungefär hälften mindre, än deras gängse värde på 10 000 €. Behållandet av aktiers rätt till vinst kan alltså betydligt påverka på gåvans beskattningsvärde.

3.7 Köparens beskattning

Köparen av aktier betalar normalt, enligt lag om överlåtelseskatt 15.1 § (29.11.1996/931, ÖSkL) en överlåtelseskatt på köpesumman. Överlåtelseskatten på värdepapper är 1,6 % (ÖSkL 20.1 §). Ifall inköspriset är lägre än 75 % av aktiernas gängse värde, beskattas köparen även för mottagande av gåva till den del som inköspriset skiljer sig från det gängse värdet (ArvSkL 18.3 §). Överlåtelseskatt betalas alltså endast på köpesumman, så i vederlagsfria överlåtelser betalas ingen överlåtelseskatt. Andra skatter måste köparen inte betala, men köparens anskaffningsutgift bestäms på olika grunder och detta har en betydelse vid en möjlig framtida vidareöverlåtelse (se nästa kapitel).

3.8 Anskaffningsutgift

Enligt bokföringslag (30.12.1997/1336, BokFL) 5.1 § hör den betalda överlåtelseskatten med till anskaffningsutgiften och bildar således tillsammans med inköspriset köparens anskaffningsutgift. Vid en överlåtelse av gåvokaraktär bildas anskaffningsutgiften av inköspriset, samt den summa som fastställts i gåvobeskattnings vara gåva av överlåtelser. Ifall aktierna skulle överlåtas vidare inom ett år från köpet, räknas ändå den delen av anskaffningsutgiften som räknats som gåva, ur den ursprungliga säljarens anskaffningsutgift, istället för ur gåvobeskattningen (ISkL 47.1). Ifall köparen av aktier i en affär, var säljaren beviljats en generationsväxlingsskattelättnad, säljer aktierna vidare inom 5 år, avdras den ursprungliga säljarens överlåtelsevinst från anskaffningsutgiften (ISkL 48.5). I praktiken betyder detta att vidareförsäljaren måste betala den ursprungliga säljarens skattelättnad.

3.8.1 Exempel 4.

Emmy säljer aktier för 10 000 € till Wolter. Emmy beviljas en generationsväxlingsskattelättnad och slipper betala skatt på en överlåtelsevinst på 5 000 €. Wolter säljer aktierna vidare 4 år senare för 12 000 € och skapar då en vinst på 2 000 €. Eftersom Wolter sålt aktierna inom 5 år från det tidigare köpet, avdras Emmys tidigare skattefria överlåtelsevinst på 5 000 € från Wolters anskaffningsutgift på 10 000 €. Wolter måste då betala

skatt på en överlåtelsevinst på 7 000 €, fastän han i praktiken endast gjort 2 000 € vinst. Poängen är den att det är viktigt att känna till lagstiftningen, eftersom Wolter säkert kunde ha kunnat vänta ytterligare ett år och således betalat mindre skatter.

3.9 Köparens generationsväxlingsskattelättnad

I lag om skatt på arv och gåva 55 § stadgas det om kriterierna för en total befrielse av arv- och gåvoskatt. Skattebefrielsen uppnås genom tre kriterier. För det första måste överlåtelsen innefatta ett företag eller en del av det. I samma lags 57 § beskrivs en tillräcklig del för beviljandet av en skattelättnad vara 10 % av företagets äganderätt. Fråntagandet av aktiernas rätt till vinst påverkar då inte på beviljandet av skattelättnaden. Ifall över hälften av aktierna vidareöverläts inom 5 år, förloras den beviljade skattelättnaden. Skatterna, som man tidigare sluppit betala, måste då betalas med en 20 % förhöjning (ArvSkL 55.6 §). Förlorandet av skattelättnaden sker inte endast ifall över 50 % av aktierna överläts, utan även en vidareöverlåtelse av över hälften av företagets egendom gör att skattelättnaden fråntas. Vidareöverlåtelsen måste vara frivillig, vilket betyder att exempelvis nedläggning av verksamheten på grund av sjukdom, inte leder till förlorandet av den tidigare beviljade skattelättnaden (FGB 2.5.6.5).

För det andra måste köparen fortsätta att bedriva företagsverksamheten. Detta kriterium uppfylls, utan vidare utredning, ifall köparen efter överlåtelsen sitter som egentlig medlem i styrelsen eller arbetar som VD i företaget (FGB 2.5.6.3). Det finns ändå en chans att man ändå blir beviljad generationsväxlingsskattelättnad, fastän man har en annan, mindre betydande roll i företaget. Som exempel Högsta förvaltningsdomstolens beslut på ett fall av beviljandet av generationsväxlingsskattelättnad åt gåvomottagaren (HFD 1991 B 565). Gåvomottagaren ägde från förut 5 % av familjeföretagets aktiestock och ärvde nu ytterligare 20 % av sin far. Gåvomottagaren var anställd som byggnadsarbetare i företaget, vilket i sig inte ansågs vara en tillräckligt betydelsefull position för att uppfylla kriteriet av fortsättandet av att bedriva företagsverksamheten. HFD ansåg ändå på grund av vissa händelser som skett och av företagets karaktär, att gåvomottagaren ändå fortsatte bedriva företagsverksamheten och därför beviljades en skattelättnad. Frågan ifall en person uppfyller kravet för fortsättandet av företagsverksamheten avgörs enligt Kukkonen & Walden (2011 s. 261) från fall till fall, beroende på falllets omständigheter

och en helhetsutvärdering av dem. Det att fortsättaren är minderårig har ändå fastställts i HFD 5.1.2011 utgivna årsbokbeslut 2011:1 vara ett hinder för fortsättandet av att bedriva företagsverksamhet.

Till sist måste köpesumman överstiga 50 % av aktiernas gängse värde. Skattelättnaden sänker alltså överlåtelseprisets lägsta tillåtna andel av det gängse värdet, för att undvika gåvo- eller arvsbeskattning, från 75 % vilket det är i normala affärer, till 50 %. Ifall överlåtelsepriset är över 50 % lägre än det gängse värdet blir en gåvobeskattning aktuell, men till en lägre del, än ifall man inte uppfyllde kraven för skattelättnaden (se kapitel 4.2 Gåvomottagarens generationsväxlingsskattelättnad).

4 GENERATIONSVÄXLING GENOM GÅVA

4.1 Gåvoskatt

På gåvor mellan fysiska personer i Finland betalar mottagaren normalt gåvoskatt (ArvSkL 18 §). Det finns ändå vissa undantag gällande gåvans art, då gåvobeskattning inte behöver utföras. En gåva som är löseegendom, t.ex. en soffa, till gåvomottagarens hem och vars värde understiger 4000 €, är inte beskattningsbar. Samma gäller för de pengasummor som använts på någon annans uppfostring, utbildning eller underhåll. Dessa ting får inte ges i en sådan form att mottagaren kan använda gåvorna till något annat syfte än ändamålet. Man får alltså som exempel inte skattefritt ge pengar till någon, i syfte att denna själv skall inhandla föda för överlevnad, men man får nog ge föda i dess egentliga form. Gåvor som inte omfattas av ovannämnda kategorier, är inte beskattningsbara till den mängd som de sammanlagt understiger en summa på 4000 € inom 3 år av samma givare (ArvSkL 19 §).

Gåvoskattens storlek varierar enligt givarens och mottagarens släktförhållande, samt på givarens sammanlagda gåvors summa inom 3 års tid. Gåvomottagaren hänförs till någondera av de två rådande skatteklasserna, enligt samma kriterier som för uppdelningen i arvsbeskattningens skatteklasser (se kapitel 2.3 Arvsskatt). Vid givandet av gåva har ingen avlidit och därför har sambor eller förlovade inte, i motsats till arv, några extra rättigheter. Minderårighetsavdrag och makeavdrag existerar inte heller i gåvobeskattningen.

Tabell 3. Skatteklass ett (ArvSkL 19 a §)

Den beskattningsbara andelens värde i euro	Konstant skattetal vid andelens nedre gräns, i euro	Skatteprocent för den överstigande delen
4 000–17 000	100	7
17 000–50 000	1 010	10
50 000–200 000	4 310	13
200 000–	23 810	16

Tabell 4. Skatteklass två (ArvSkL 19 a §)

Den beskattningsbara andelens värde i euro	Konstant skattetal vid andelens nedre gräns, i euro	Skatteprocent för den överstigande delen
4 000–17 000	100	20
17 000–50 000	2700	26
50 000–	11280	32

4.2 Gåvomottagarens generationsväxlingsskattelättnad

Gåvomottagaren eller arvtagaren av företagsandelar kan inte helt och hållet befrias från gåvo- eller arvsskatt, så som en köpare av företagsandelar. I fortsättningen nämns endast gåvor, fastän samma regler gäller för arv, då det kommer till beviljandet av skattelättnaden och uträknandet av den beskattningsbara summan. De två första kriterierna för beviljandet av skattelättnaden är desamma för gåvomottagaren, som för köparen av företagsandelar. Dessa är att gåvan är minst 10 % av ett företag, samt att gåvomottagaren personligen fortsätter företagsverksamheten (se mera ingående kapitel 3.9 Köparens generationsväxlingsskattelättnad). Det tredje kriteriet är att gåvoskatten som skattelättnaden begärs åt, överstiger en summa på 850 € (ArvSkL 55 §). Då ovannämnda krav upp-

fylls värderas gåvan i beskattningen inte som normalt, enligt gåvans gängse värde, utan till ett ofta betydligt lägre värde (se nästa kapitel).

4.2.1 Företagets värdering vid generationsväxlingsskattelättnad

Då skattelättnad beviljats för mottagaren av en gåva som består av ett onoterat företags aktier, räknas gåvans beskattningsbara värde som 40 % av aktiernas jämförelsevärde, även kallad generationsväxlingsvärde, gv-värde. Ifall för överlåtelsen betalats ett belopp, över 50 % lägre än aktiernas gängse värde, betalas gåvoskatt endast på den del av gv-värdet, som motsvarar gåvans andel av det gängse värdet. Den fastställda gåvoskatten är alltid minst 850 € (ArvSkL 55 §). Onoterade bolags aktiers jämförelsevärde är aktiernas matematiska värde, borträknat en möjlig fastställd dividendutdelning för nuvarande räkenskapsperiod. Ifall väsentliga förändringar skett i aktiernas värde, tas även detta i beaktande. Jämförelsevärdet får högst vara 50 % högre än vad det var året innan (VTL 5 §). Aktiernas matematiska värde fås genom att dela företagets nettoförmögenhet på uteliggande aktier. Företagets nettoförmögenhet fås genom att avdra företagets skulder från tillgångarna (VTL 2 §).

4.2.2 Exempel 5.

Josefin ger aktier, vars gängse värde är 100 000 € och jämförelsevärde 50 000 €, till Per. Normalt skulle Per betala gåvoskatt på gåvans gängse värde, alltså skatterna skulle bli 10 810 € ($4\,310\text{ €} + (100\,000\text{ €} - 50\,000\text{ €}) * 13\%$) (se kapitel 4.1 Gåvoskatt). Kraven för mottagarens generationsväxlingsskattelättnad uppfylls ändå för Per, så han betalar istället gåvoskatt på gv-värdet. Gv-värdet är 40 % av jämförelsevärdet, alltså 20 000 €. Mängden gåvoskatt Per måste betala blir således 1 310 € ($1\,010\text{ €} + (20\,000\text{ €} - 17\,000\text{ €}) * 10\%$), vilket är över 8 gånger mindre än vad den vore utan en skattelättnad. Skillnaden på gåvoskattens storlek mellan en ägarväxling och generationsväxling genom gåva kan alltså vara mycket stor.

Gåvoskatt utan skattelättnad	Gåvoskatt med skattelättnad	Inbesparade skatter
10 810 €	1 310 €	9 500 €

4.2.3 Exempel 6.

Jocke säljer aktier, vars gängse värde är 100 000 € och jämförelsevärde 50 000 €, till Magnus, för 20 000 €. Normalt skulle Magnus betala gåvoskatt på skillnaden mellan det gängse värde och överlåtelsepriset, alltså skatterna skulle bli 8 210 € ($4\,310\text{ €} + (100\,000\text{ €} - 20\,000\text{ €} - 50\,000\text{ €}) * 13\%$). Kraven för köparens generationsväxlings-skattelättnad uppfylls ändå för Magnus, så han betalar istället gåvoskatt på den del av gv-värdet, som motsvarar gåvans andel av det gängse värdet. Gv-värdet är 40 % av jämförelsevärdet, alltså 20 000 €. Gåvans andel av det gängse värdet är 80 % ($((100\,000\text{ €} - 20\,000\text{ €}) / 100\,000\text{ €})$). Värdet Magnus gåvoskatt uträknas på är då 16 000 € ($20\,000\text{ €} * 80\%$). Mängden gåvoskatt Magnus måste betala blir således 940 € ($100\text{ €} + (16\,000\text{ €} - 4\,000\text{ €}) * 7\%$), istället för 8 210 €, vilket det i normala fall skulle vara. Den procentuella skillnaden är igen, så som i det föregående exemplet, enormt.

Gåvoskatt utan skattelättnad	Gåvoskatt med skattelättnad	Inbesparade skatter
8 210 €	940 €	7 270 €

4.3 Förlängning av gåvo- och arvsskattens betalningstid

Man har rätt att få förlängning på skattens betalningstid, ifall summan överstiger 1700 € och de andra förutsättningarna för beviljandet av skattelättnaden åt mottagaren uppfylls (se 3.9 Köparens generationsväxlingsskattelättnad). Summans betalningsrater spjälkas då upp på högst 5 år och med minst 850 € per rat. Ränta upp bärs inte på raterna (ArvSkL 56 §). Ifall man uppfyller kraven för förlängningen av betalningstiden, lönar det sig självklart att be om den, eftersom det i praktiken är frågan om ett räntefritt lån.

4.4 Köp blir gåva

Det finns en chans att ett köp genast betraktas och beskattas som en gåva eller att det senare ändrar karaktär från köp till gåva. Ifall skatteverket anser att det antagligen inte är meningen att överlåtelsepriset någonsin skall betalas, så kan överlåtelsen genast be-

traktas som en gåva. Beslutet görs t.ex. på basis av affärens betalningsvillkor och på en uppskattning av köparens framtida betalningsförmåga. Ett köp kan även senare bli en gåva, ifall överlåtelsepriset lämnats som ett lån och säljaren senare avstår från att inkasera summan. En affär där försäljningspriset lämnas som lån är ändå fullt acceptabel och ett räntefritt lån skapar inga extra påföljder eller skatter (FGB 2.5.2).

4.5 Mista rätt till förlustavdrag

Normalt har aktiebolag rätt att avdra förluster i beskattningen under de 10 följande skatteåren efter att förlusten uppkommit (ISkL 119.1 §). Då över hälften av ett företags ägarförhållande byts, på annat sätt än genom arv eller testamente, mistas ändå rätten att avdra tidigare uppkomna förluster. Ifall man fortfarande har kvar inestående gottgörelser av bolagsskatt, vars uppkomst avskaffades år 2004, så förloras även deras rätt att användas som avdrag (FGB 2.7). Rätten till avdrag mistas även, ifall över hälften av ägarförhållandet byts i ett annat företag, som äger över 20 % av företagets aktier (ISkL 122.1 §). Denna regel uppkom i mitten av 90-talet, enligt Skatteförvaltningens anvisning om fastställd förlust och ägarväxling, för att motverka kringgåendet av mistandet av rätten till avdrag. Ägarbytet skedde före lagförändringen ofta genom ett mellanföretag, som ägde det företags aktier, vars rätt till avdrag av förlust man inte ville mista. Rätten till avdrag kan i vissa fall behållas, ifall Skatteförvaltningen anser det vara viktigt för företagets framtida verksamhet (ISkL 122.3 §). En överlåtelse som skett genom en generationsväxling kan vara ett skäl till att företaget får behålla sin rätt till att avdra tidigare uppkomna förluster. Det går även att ansöka om att få behålla rätten till förlustavdrag före generationsväxlingen äger rum (FGB 19).

5 GENERATIONSVÄXLING MED FÖRETAGET SOM MELLANHAND

Generationsväxlingen behöver inte nödvändigtvis ske genom att aktierna byter ägare mellan två fysiska personer. Ifall den kommande nya ägaren redan har aktier i bolaget som bytet gäller, kan bolaget fungera som mellanhand. Företaget kan enligt aktiebolagslagen (21.7.2006/624, ABL) förvärva sina egna aktier av den gamla ägaren, mot eller utan vederlag (ABL 15:1) och sedan behålla, ogiltigförklara eller överlåta dem vidare

till den nya ägaren (ABL 15:4). Orsaken till valet att utföra generationsväxlingen på detta sätt, kan enligt Immonen och Lindgren (2006 s.173) vara den nya ägarens problem att själv finansiera köpet av aktierna. Ifall en överlåtelsevinst skapas av förvärv av aktier, kan en skattelättnad inte beviljas. Orsaken är att kriteriet om släktskap inte kan uppfyllas då köparen av aktierna är ett företag (se kapitel 3.2 Säljarens generationsväxlingsskattelättnad). Aktieemission kan även användas i samband med generationsväxlingen (se kapitel 5.3 Aktieemission).

5.1 Förvärv mot vederlag

Ifall aktierna förvärvs mot vederlag är det bra att se till att vederlaget inte överskrider aktiernas gängse värde, eftersom den överskridande delen då kan tolkas som i lag om beskattningsförfarande (18.12.1995/1558, BeskFL) 26 § definierad förtäckt dividend. Förtäckt dividend kan även komma i fråga, då orsaken till förvärvningen anses vara ett medel för undvikandet av beskattningen som skulle ske, ifall överlåtelsesumman överfördes till aktieägaren som dividend. Förvärv av aktier i samband med en generationsväxling, tolkas ändå sällan som förtäckt dividend (FGB 4.2.2). Ifall aktieinnehavaren som företaget förvärvar aktier av förblir en betydande aktieinnehavare eller fortfarande har en betydande roll i företaget, kan detta enligt Leppiniemi & Walden (2010 s. 512) vara en grund för misstanke av generationsväxlingens äkthet. Användandet av förvärv av aktier i samband med en generationsväxling som tar längre tid och som görs i många skeden, kan alltså vara riskabelt. Bolaget betalar normalt överlåtelseskatt på förvärvets överlåtelsepris (ÖSkL 15.1 §).

5.2 Förvärv vederlagsfritt

Ifall aktierna förvärvs vederlagsfritt eller till under 75 % av aktiernas gängse värde, så att förvärvet får en gåvokaraktär, så kan gåvobeskattning komma i fråga (ArvSkL 18.3 §). Det är ändå inte företaget som beskattas för mottagandet av gåva, utan det är de andra aktieägarna som anses höra till gåvogivarens nära krets. Deras andel av gåvan anses vara densamma som deras andel av aktiestocken är. Aktieinnehavarna är berättigade till en skattelättnad i gåvobeskattningen, ifall de uppfyller kraven för skattelättnaden (se 3.9 Köparens generationsväxlingsskattelättnad) (FGB 4.4). Aktieinnehavarna är ändå

inte berättigade till en total befrielse från gåvoskatt, fastän överlåtelsepriset skulle överstiga 50 % av det gängse värdet, då den skatteskyldige själv inte betalt överlåtelsepriset av aktierna. Detta har Högsta förvaltningsdomstolen beslutit i ett fall (HFD 27.5.2011 liggare 1401) var den skatteskyldige krävde en total befrielse från gåvoskatt i samband med generationsväxlingen.

5.3 Aktieemission

Med aktieemission menas att dela ut nya eller sådan aktier som företaget redan äger från tidigare. Aktieemissionen kan ske mot eller utan vederlag (ABL 1 §). En riktad aktieemission, alltså det att alla aktieinnehavare inte tar del i den, är tillåtet endast av för företaget välgående ekonomiska skäl och av ett stöd på 2/3 av bolagsstämmans givna röster och de företrädde aktierna i stämman (ABL 9:4 §). Dessa regler är sällan ett problem för aktiebolag som står inför en generationsväxling, eftersom aktierna ofta ägs av endast en person (FGB 5.1). Då aktieemissionen utförs vederlagsfritt eller till ett värde lägre än 75 % av aktiernas gängse värde, är mottagaren av aktierna föremål för gåvobeskattnings (ArvSkL 18.3 §). Samma gäller givetvis för överlåtelse av täckningsrätter. Gåvan anses komma från de aktieinnehavarna, vars aktiers värde sjunker på grund av aktieemissionens underpris (FGB 5.3). Eftersom gåvan kommer från aktieinnehavarna och inte av företaget, så går det att få en generationsväxlingsskattelättnad även på aktieemissioner (Immonen & Lindgren s.171, 172). Då ett bolag överlåter aktier som den har i sin besittning, betalar köparen överlåtelseskatt (ÖSkL 15.1 §). Vid emission av nya aktier betalar däremot köparen inte överlåtelseskatt, eftersom händelsen inte räknas som en överlåtelse (Immonen & Lindgren s. 200).

6 VÄRDERING AV ONOTERAT AKTIEBOLAG

För att kunna räkna ut bland annat företagsandelars överlåtelsevinst och förlust, samt ett arvs, en gåvas och en generationsväxlingsskattelättnads storlek, måste företag värderas till dess gängse värde. Som tidigare nämnts, bland annat i kapitel 2.3 Arvsskatt, är egendoms gängse värde dess sannolika överlåtelsepris. Ifall det nyligen gjorts affärer mellan oberoende parter, med ett onoterat aktiebolags aktier, kan företaget värderas på basis av aktiernas överlåtelsepris. Den summa som betalats för aktierna är ju sannolikt

densamma i en nära framtid, ifall mera aktier skulle säljas. Ifall överlåtelser inte skett, måste företagens gängse värde bestämmas på andra grunder. Enligt Lakari & Engblom (2009 s. 54) kan bland annat olika prognoser och kassaflödesanalyser användas vid en professionell värdering av företag. Ifall det inte på andra sätt går att bestämma ett onoterat aktiebolags värde, så bestäms det enligt Skatteförvaltningens anvisning om värdering av tillgångar vid arvs- och gåvobeskattningen (VTAG), kapitel 5, på basen av dess substans- och avkastningsvärde.

6.1 Företagets substansvärde

Företagets substansvärde fås genom att avdra företagens skulder från dess tillgångar. Tillgångarna och skulderna skall motsvara deras gängse värden. Ifall företag bestämt om dividendutdelning före skatteskyldigheten börjat, skall beloppet tas i beaktande som en minskande faktor till tillgångarna. Värdena tas normalt från det senaste fastställda bokslutets balansräkning, men ifall värden ändrat betydligt sen bokslutet, justeras de så att de motsvarar nuvarande värde. Skulderna i balansräkningen motsvarar alltid deras gängse värden, men vissa av tillgångarna, som exempelvis byggnaders, motsvarar ofta inte deras gängse värden och måste därför justeras. Ifall det gängse värdet är lägre än balansvärdet, används det senare ändå. Ifall företagens skulder är högre än dess tillgångar, får företaget ett substansvärde på 0 och skillnaden mellan tillgångarna och skulderna tas senare i beaktande som en minskande faktor av företagens gängse värde (VTAG 5.2).

6.2 Företagets avkastningsvärde

Företagets avkastningsvärde fås normalt på basis av medeltalet från företagens tre föregående års nettoresultat. Från nettoresultaten avdras tillfälliga poster och bokslutsdispositioner, samt en kalkylerad lönekostnad, ifall företagaren inte lyft lön. Medeltalet av de justerade nettoresultaten kapitaliseras sedan normalt med 15 %. Ifall nettoresultatens medeltal blir negativt, är företagens avkastningsvärde 0 (VTAG 5.3).

6.3 Företagets gängse värde

Företagets gängse värde är dess substansvärde, ifall avkastningsvärdet är mindre eller lika stort som substansvärdet. Ifall avkastningsvärdet är högre än substansvärdet, är företagets gängse värde medeltalet av substans- och avkastningsvärdet (VTAG 5.4).

6.3.1 Exempel 7.

Bröl Ab justerade tillgångar är 200 000 € och skulder 50 000 €. Företagets substansvärde är då 150 000 € (200 000 € – 50 000 €). Bröl Ab har under de senaste tre åren i medeltal skapat en justerad nettovinst på 50 000 €. Nettovinsten kapitaliseras med 15 % och företagets avkastningsvärde blir således 333 333 € (50 000 € / 15 %). Avkastningsvärdet är högre än substansvärdet och därför är deras medeltal på 241 667 € (150 000 € / 2 + 333 333 € / 2) företagets gängse värde. Det går alltså inte bara att se på den sist fastställda balansräkningen vid en snabb värdering av ett företag, utan föregående års vinster påverkar även till en del på värderingen.

7 CASE-FÖRETAGET

Case-företaget är ett relativt litet, onoterat aktiebolag, med en ägare och några anställda och en omsättning kring en halv miljon. Ägaren kommer antagligen i framtiden att flytta över företagets ägo till någon eller flera av sina fyra barn.

7.1 Case-företagets värdering

För att kunna kartlägga Case-företagets möjligheter till generationsväxlingen är det viktigt att veta dess värde nu och uppskatta hur det kommer att utvecklas i framtiden. Företagets framtida utveckling påverkar bland annat på beslutet ifall generationsväxlingen borde påbörjas i ett tidigare eller senare skede. Med hjälp av denna information kan man sedan gå vidare i kartläggningen av olika alternativ för generationsväxlingen.

7.1.1 Case- företagets substansvärde

Case-företagets tillgångars och skulders balansvärden från 2011 bokslut motsvarar alla deras gängse värde. Det har inte heller skett några väsentliga förändringar i balansvärden sedan årsskiftet 2011-2012. Företaget har i vårens bolagsstämma bestämt om en dividendutdelning på 15 990 €. Detta belopp minskas från företagets tillgångar. Företagets tillgångar är 280 526 € och skulder 102 838 €. Företagets substansvärde är då 161 698 € ($280\,526\text{ €} - 102\,838\text{ €} - 15\,990\text{ €}$).

7.1.2 Case-företagets avkastningsvärde

Case-företagets tre föregående års nettoresultat är följande, 2009: 51 728 €, 2010: 39 796 €, 2011: 88 891 €. Det har inte uppkommit tillfälliga poster eller bokslutsdispositioner som skulle behövas dras av från nettoresultaten. Medeltalet av nettoresultaten är 60 138 € ($(51\,728\text{ €} + 39\,796\text{ €} + 88\,891\text{ €}) / 3$). Medeltalet kapitaliseras med 15 % räntesats och företagets avkastningsvärde blir således 400 920 € ($60\,138\text{ €} / 15\%$).

7.1.3 Case-företagets och dess aktiers gängse värde

Eftersom Case-företagets avkastningsvärde är högre än dess substansvärde, så är dess medeltal på 281 309 € ($161\,698\text{ €} / 2 + 400\,920\text{ €} / 2$) företagets gängse värde. Företaget består av 100 st. aktier, varav alla ägs av företagets VD. En akties gängse värde är dess andel av företagets gängse värde, alltså 1/100, som är 2 813 € ($281\,309\text{ €} / 100\text{ aktier}$).

7.1.4 Case-företagets värdering vid generationsväxlingsskattelättnad

Case-företagets nettoförmögenhet är skillnaden mellan dess tillgångar och skulder (se kapitel 7.1.1 Case-företagets substansvärde), alltså 177 688 € ($280\,526\text{ €} - 102\,838\text{ €}$). En akties matematiska värde är då 1 777 € ($177\,688\text{ €} / 100\text{ aktier}$). Den fastställda dividendutdelningen i år är 160 € per aktie ($15\,990\text{ €} / 100\text{ aktier}$). Detta dras av från aktiens matematiska värde och en akties jämförelsevärde blir då 1617 € ($1\,777\text{ €} - 160\text{ €}$). En akties gv-värde är 40 % av detta, alltså 647 € ($1617\text{ €} * 40\%$). En akties gängse värde på 2 813 € (se föregående kapitel) är över fyra gånger större än dess gv-värde på 647 €.

Detta betyder i praktiken upp till fyra gånger mindre gåvoskatt, ifall en generationsväxling sker detta år och en skattelättnad beviljas.

7.2 Case-företagets tillväxt

För att kunna planera och kartlägga olika alternativ för Case-företagets generationsväxling, är det bra att uppskatta hur bland annat företagets nettoförmögenhet kommer att utvecklas. Företagets förmögenhets utveckling samt framtida vinster påverkar företagets värde och således på skatter, då företagsandelar byter ägare. Enligt företagets förtroendemän Martin, har företaget knappt med utrymme för att öka sin omsättning, ifall företagets koncept förblir detsamma. Martin är även nöjd med företagets årliga vinst och ser ingen orsak till att det varken skulle öka eller minska. Företaget har inte några konkreta planer på att ändra på konceptet och således växa. Alternativet kan ändå inte helt och hållet uteslutas. Företaget har varit i ett tillväxtskede, tills föregående räkenskapsperiod 2011 och därför reflekterar endast detta års omsättning och vinst framtiden. På basis av denna information finns det orsak att anta att företagets omsättning och vinst förblir i medeltal desamma i framtiden som de var år 2011. År 2011 räkenskapsperiods omsättning var 562 348 € och vinst 88 891 €.

7.3 Case-företagets framtida värde

Case-företaget har under hela sin livstid utdelat dividend enligt maximala summan som ägaren av alla aktier kan mottaga skattefritt. Denna summa är 9 % av aktiernas matematiska värde eller högst 60 000 € per person i året (ISkL 33 b). Ifall framtida dividendutdelningar begränsas till skattefrihetens maximalbelopp, så kommer företagets nettoförmögenhet att växa, i alla fall ända tills någon form av ändring i ägarstrukturen kommer att ske. Detta är nettoförmögenhetens utveckling, eftersom vi tidigare uppskattat att företagets framtida vinst kommer att vara omkring 88 891 € per år, medan det maximala skattefria dividendbeloppet för ägaren av alla aktier är högst 60 000 € per år. Enligt Martin kommer ägarskiftet att ske senast vid nuvarande företagares pension, uppskattningsvis om ca 20 år. Nedan är en tabell som illustrerar hur företagets gängse värde kommer att utvecklas utan ägarbyten och vad företaget kommer att vara värt då generationsväxlingen senast sker. Företagets förmögenhet skulle antagligen öka snabbare än

vad tabellen visar, eftersom tabellen inte tar i beaktande avkastning som en del av förmögenheten antagligen skulle generera, ifall den vore väl investerad.

Tabell 5. Case-företagets värdeutveckling

År	Nettoförmögenhet	Dividendutdelning	Substansvärde	Avkastningsvärde	Gångse värde
2012	177 688 €	15 990 €	161 698 €	400 920 €	281 309 €
2013	250 589 €	22 553 €	228 036 €	483 507 €	355 771 €
2014	316 927 €	28 523 €	288 404 €	592 607 €	440 505 €
2015	377 295 €	33 957 €	343 338 €	592 607 €	467 972 €
2016	432 229 €	38 901 €	393 328 €	592 607 €	492 968 €
2017	482 219 €	43 400 €	438 820 €	592 607 €	515 713 €
2018	527 711 €	47 494 €	480 217 €	592 607 €	536 412 €
2019	569 108 €	51 220 €	517 888 €	592 607 €	555 247 €
2020	606 779 €	54 610 €	552 169 €	592 607 €	572 388 €
2021	641 060 €	57 695 €	583 365 €	592 607 €	587 986 €
2022	672 256 €	60 000 €	612 256 €	592 607 €	612 256 €
2023	701 147 €	60 000 €	641 147 €	592 607 €	641 147 €
2024	730 038 €	60 000 €	670 038 €	592 607 €	670 038 €
2025	758 929 €	60 000 €	698 929 €	592 607 €	698 929 €
2026	787 820 €	60 000 €	727 820 €	592 607 €	727 820 €
2027	816 711 €	60 000 €	756 711 €	592 607 €	756 711 €
2028	845 602 €	60 000 €	785 602 €	592 607 €	785 602 €
2029	874 493 €	60 000 €	814 493 €	592 607 €	814 493 €
2030	903 384 €	60 000 €	843 384 €	592 607 €	843 384 €
2031	932 275 €	60 000 €	872 275 €	592 607 €	872 275 €
2032	961 166 €	60 000 €	901 166 €	592 607 €	901 166 €

År 2012 värden är faktiska tal, baserade på bokslutet från år 2011. Övriga års värden baserar sig på antagandet, att vinsten förblir densamma som 2011 och att företagaren lyfter maximal skattefri dividend varje år. Ifall en generationsväxling inte påbörjas tidigare än om 20 år, så kommer företagets gångse värde då att vara 901 169 €. Detta är över 320 % mera än vad företaget är värt idag. Från tabellen kommer det även fram att redan år 2022, om 10 år, har den maximala skattefria dividendinkomstgränsen på 60 000 € uppnåtts. Då senast vore det bra ifall aktiestocken vore splittrad så, att en dividendutbetalning motsvarande 9 % av företagets nettoförmögenhet kunde ske skattefritt. Det finns alltså konkreta skattemässiga skäl till att Case-företagets generationsväxling borde påbörjas tidigare än vid företagarens pension.

7.4 Nuvarande plan

7.4.1 Utgångspunkter

Företagarens nuvarande plan är att vänta, på att någon eller flera av företagarens fyra barn visar intresse av att fortsätta företagsverksamheten. Företaget skulle då överföras till övertagarna i sin helhet, senast om ca 20 år, vid företagarens pension. En del av barnens omyndighet, studier, samt andra hinder är föränderliga variabler, vilket gör att potentiella fortsättare definitivt finns. Nedläggning eller försäljning av verksamheten till utomstående, ses inte för tillfället som ett alternativ. Valet mellan en generationsväxling genom försäljning och, eller gåva, påverkas av en mängd faktorer. Företagaren har ändå inte några behov av att skapa vinst åt sig själv, då företaget växlar generation.

Generationsväxlingen kunde ske i framtiden genom försäljning, för att utnyttja en total skattefrihet både för köparen och för säljaren. Överlåtelsesumman skulle ändå förbli i företagarens ägo, eftersom denne inte är i behov av vinsterna och därför skulle överlåtelsesumman i framtiden bli föremål för en arvsbeskattning. Fastän arvsbeskattningen är lindrigare än gåvobeskattningen för mindre summor, så raderar företagarens annan egendom vid arvsbeskattningen ut skillnaden. En arvsbeskattning på över 50 % av företagets gängse värde skulle i framtiden ske, eftersom detta är priset som måste betalas för företaget, för beviljandet av skattefriheten. Dessutom måste överlåtelseskatt betalas på köpesumman.

Ifall företaget ges åt barnen och de beviljas generationsväxlingsskattelättnad, betalar de gåvoskatt på 40 % av företagets jämförelsevärde, som är desamma som dess gängse värde. Arvs- och gåvoskatt på 40 % av företagets gängse värde är mindre än 50 % av det medräknat överlåtelseskatten. Generationsväxling som gåva är alltså skattemässigt fördelaktigare än generationsväxling genom försäljning och därmed kan försäljning uteslutas.

Ifall företaget kommer att flyttas över till endast en del av barnen, uppstår frågan av hur de resterande barnen skall behandlas. Enligt Martin vill företagaren behandla sina barn jämlikt. Ifall företaget flyttas över som gåva till endast en del av barnen, bör de andra få en motsvarande del i form av annan egendom. Detta borde inte skapa några problem

och vid saknandet av annan lämplig egendom vid generationsväxlingen, kan gåvan beaktas som förskott på arv.

7.4.2 Beskattning

Ifall överföringen av företaget till barnen sker år 2032 genom gåva och utan skattelättnader, skulle gåvoskatten bestämmas enligt företagets uppskattade gängse värde på 901 166 €. Gåvoskattens mängd påverkas av hur många av barnen som är villiga att om 20 år fortsätta företagsverksamheten och därmed mottaga aktier. Alla förutsättningar för en lättad gåvobeskattning torde ändå finnas vid en framtida generationsväxling. Gåvoskatten kommer då att bestämmas på 40 % av företagets jämförelsevärde, vilket i detta företag är detsamma som substansvärdet, samt gängse värdet. Enligt tabellen i kapitel 7.3 Case-företagets framtida värde, uppskattas företagets substansvärde om 20 år vara 901 166 €. Gv-värdet blir då 360 466 € ($901\,166\text{ €} * 40\%$). Den sammanlagda gåvoskatten att betala blir följande enligt hur många fortsättarna är och ifall en skattelättnad beviljas eller inte (se Bilaga 4, punkt 1 och 2 för uträkningar):

Antalet fortsättare:	Den sammanlagda gåvoskatten utan skattelättnad:	Den sammanlagda gåvoskatten med skattelättnad:
1	135 997 €	49 484 €
2	127 807 €	42 481 €
3	119 617 €	40 291 €
4	111 427 €	38 101 €

Gåvoskattens mängd sjunker kraftigast då fortsättarna ökar från en till två, p.g.a. att beskattningsvärdet per person sjunker under 200 000 €, alltså gränsen till den högsta skatteklassen. Gåvoskattens storlek i en generationsväxling är endast i medeltal 34 % av mängden gåvoskatt som måste betalas då ägarskiftet sker utan skattelättnader. Det har alltså en stor betydelse ifall växlingen sker med eller utan skattelättnad.

7.5 Spjälkning och tidigareläggning av generationsväxlingen

Ifall företagaren väljer att utföra generationsväxlingen i sin helhet vid pensionsåldern, så kan det vara optimalt att utföra växlingen i mer än ett skede. Genom en uppspjälkning skulle gåvoskatten minska på grund av sin progressivitet. Tiden mellan raterna måste vara över tre år för att de inte skall påverka på varandras beskattning. En långvarig generationsväxling är redan utesluten, ifall företagaren väljer denna tidpunkt som ändamålsenlig för generationsväxlingen. Därför är en uppspjälkning i två rater det ända alternativet, då generationsväxling genom tre rater redan kan anses ta för lång tid.

Den första raten borde ske tre år före det tidfalle då växlingen ursprungligen skulle ske. Ifall den andra växlingen sker tre år efter det ursprungliga tillfället, med motivet att minska på beskattningen, så förstör dividenderna och en värdeökning av företaget syftet. Dividenderna som företagaren lyfter under perioden på tre år efter det ursprungliga tillfället för generationsväxlingen, kan ses som onödiga för företagaren, eftersom företagaren redan planerat att sluta lyfta dividend tidigare. Detta betyder att dividendbeloppen i framtiden kommer att flyttas till barnen, antagligen genom arv, vilket skapar en arvsbeskattning på beloppet. Denna arvsbeskattning åter lätt upp det som inbesparats i gåvobeskattningen genom uppspjälkningen. Ifall dividend däremot inte utdelas, stiger företagets värde, som i sin tur höjer på den andra ratens beskattningsvärde.

Om man redan tre år före den ursprungliga generationsväxlingen vet vem eller vilka fortsättarna är, kan det däremot vara fördelaktigt att utföra hela generationsväxlingen omedelbart. Detta förutsätter att företagaren inte är i behov av dividendinkomster, de sista åren före sin pension. De facto är att företaget genast borde byta generation, då företagaren inte mera är i behov av betydliga inkomster och de rätta fortsättarna hittats. Icke spenderade dividendinkomster är föremål för en framtida arvsbeskattning, då dividenderna istället tidigare, utan arvsbeskattning, kunde mottagas av sin framtida ägare. Företagets konstanta värdeökning, som tidigare konstaterats ske utan ägarförändringar, ökar dessutom på gåvobeskattningen, ju längre man väntar.

7.6 Omedelbar påbörjan av generationsväxling

En omedelbar påbörjan av generationsväxlingen vore antagligen skattemässigt det fördelaktigaste alternativet. Eftersom företaget ökar konstant i värde, blir det ständigt skattemässigt ofördelaktigare att överföra företagsandelar till barnen. Det finns dessutom en stor chans, att företagarens dividendinkomster ökar på dennes egendom oskäligt hastigt, vilket leder till större arvskatter i framtiden. Fastän företagaren inte skulle ha behov av de växande dividenderna, så är det fördelaktigt att utnyttja möjligheten till skattefria dividender till fullo. Nämnvärt är även år 2022, då de skattefria dividendinkomsterna es-timerats nått sitt tak för företagaren. Då borde aktiestocken vara splittrad på flera ägare, för att kunna utnyttja fördelen ett välbärgat företag ger åt dess aktieägare.

7.6.1 Generationsväxlingsskattelättnader uteslutna

Generationsväxlingsskattelättnader för företagarens barn är uteslutna i dagens läge, p.g.a. barnens nuvarande hinder och ovilja att omedelbart fortsätta med företagsverksamheten. Generationsväxlingsskattelättnad åt företagaren av försäljning av aktierna, är även uteslutet, endast på grund av att företaget existerat under 10 år. Några hastade, stora överföringar av aktier åt barnen, är alltså inte fördelaktigt eller förnuftigt just nu, när skattelättnader inte kan beviljas. Eftersom man inte heller är medveten om vilka fortsät-tarna är, lönar det sig inte att göra stora förändringar i företagets ägarstruktur nu, då framtida möjliga förändringar kan orsaka ytterliga skatter.

7.6.2 Skattefria gåvor

Barnen utnyttjar inte sin rätt att skattefritt mottaga förmögenhet på under 4000 € per 3 år av företagaren. Företagaren bör ändå granska att denne omedvetet inte ger beskatt-ningsbara gåvor åt sina barn. Ifall aktier för under 4000 € per 3 år ges åt barnen, lyfter även mindre gåvor i teorin den sammanlagda summan till över 4000 €, vilket då orsakar en gåvobeskattnings. En systematisk överföring av företagarens aktier åt barnen, utnytt-jande skattefrihetens gränser till fullo, är ett ypperligt alternativ att minska på den fram-tida gåvobeskattnings. Detta skulle hålla på tills nya planer skapas, eller tills företaget byter ägare i sin helhet, senast om ca 20 år. På detta sätt skulle en del av företagets

vinstutdelning tillfalla barnen och inkomsterna kunde senare användas exempelvis för att betala gåvoskatt, ifall de får företagsandelar i beskattningsbara skalor.

De estimerade sammanlagda dividendinkomsterna för barnen, under 20 års tid, vore 176 263 € (se bilaga 2). Kalkylerna är baserade, som tidigare, med antagandet att framtida år motsvarar år 2011. Efter 20 år skulle barnen äga sammanlagt 170 106 € av företagets gängse värde. Företagets gängse värde skulle vara 789 699 €, istället för 901 166 €, vilket det skulle vara ifall inga åtgärder görs. Orsaken till en långsammare värdeökning av företaget är att de utbetalda dividenderna fortsätter att öka även efter år 2022. Med ägarförändringarna tar företagarens personliga skattefria dividendinkomstgräns emot först år 2030, ett par år före den estimerade egentliga generationsväxlingen. De sista åren kan företagaren och barnen tillsammans skattefritt lyfta dividender motsvarande 8,9 % av företagets nettoförmögenhet. Detta är inte långt ifrån 9 % och definitivt bättre än 6,2 %, vilket är det företagaren själv kunde lyfta år 2032, enligt den nuvarande planen. År 2032, då företaget senast i sin helhet med denna plan byter ägare, är företagarens andel av dess gängse värde 619 593 €. Detta är nästan 1/3 mindre än 901 166 €, vilket vore företagets värde enligt den ursprungliga planen. Gv-värdet på företagarens del av det nya gängse värdet, som fortfarande är desamma som aktiernas jämförelsevärde, är 247 837 € ($619\,593 * 40\%$).

Gängse värde utan skattefria gåvor	Gängse värde med skattefria gåvor	Skillnad
619 593 €	901 166 €	281 573 €

7.6.3 Beskattning

I kalkylerna får barnen de sista beskattningsfria aktierna ett år innan den egentliga generationsväxlingen. Gåvorna skulle räknas med till den egentliga generationsväxlingens beskattningsvärde. Gåvorna värderas till deras gängse värden, medan även de skulle vara föremål för skattelättnaden, ifall de gavs i samband med den egentliga generationsväxlingen. Fastän detta inte kan tas för givet, skulle man antagligen vara medveten om den egentliga generationsväxlingen redan ett år tidigare och då inte ge skattefria aktier

åt barnen detta år. Ifall den egentliga generationsväxlingen ändå skulle infalla inom en tidsperiod, kring andra mindre gåvor, så är en uppskjutning av generationsväxlingen, för att minska beskattningsvärdet, ändå inte motiverat. Som redan nämnts i kapitel 7.5 Spjälkning och tidigareläggning av generationsväxlingen, skulle uppskjutningen skapa andra, antagligen högre skatter. Föregående års gåvor räknas alltså nu i kalkylerna med till den egentliga generationsväxlingens beskattningsvärde. Gåvoskatten för på en gång mottagandet av de resterande aktierna företagaren fortfarande äger, blir beroende på antalet fortsättare följande (se Bilaga 4, punkt 3 för uträkningar):

Antalet fortsättare:	Gåvoskatt för mottagande av de resterande aktierna:	Gåvoskatt enligt den ursprungliga planen:
1	32 104 €	49 484 €
2	28 879 €	42 481 €
3	27 208 €	40 291 €
4	25 538 €	38 101 €

Gåvoskatten för fortsättarna är i medeltal 67 % av vad den skulle vara enligt den ursprungliga planen att utföra hela ägarbytet på en gång. Ifall denna plan kombinerades med en spjälkning och tidigareläggning av generationsväxlingen, skulle skatterna sjunka ytterligare. Som tidigare nämnts (se kapitel 7.6.2 Skattefria gåvor), har barnen även sammanlagt mottagit dividender för 176 263 € skattefritt. Ifall alla barnen fortsätter företagsverksamheten, äger de nu 25 % var. Ett nytt ämne som kräver planering dyker dock upp, ifall fortsättarna är färre än fyra. Då ingen för tillfället har intresse för fortsättandet av företagsverksamheten, är den matematiska sannolikheten att alla fyra vill fortsätta mindre, än att endast tre eller färre vill göra det. Hur och ifall företagsandelarna skall fortsätta byta ägare, är ett nytt ämne som då dyker upp (se kapitel 7.7 Överföring av aktier mellan barnen).

7.6.4 Behållandet av aktiernas rätt till vinst

Det är motiverat för företagaren att behålla de regelbundna aktiegåvornas rätt till vinst åt sig själv. Eftersom företagets dividendutdelning är relativt liten för tillfället, finns det chans att företagaren är i behov av alla dividendinkomster. Behållandet av aktiernas rätt till vinst är knappast motiverat mera efter år 2021, eftersom företaget efter det inte mera kan dela ut maximal skattefri dividend åt endast en aktieägare. Behållandet av aktiernas rätt till vinst sänker ju på deras beskattningsvärde, vilket betyder att flera aktier kan ges skattefritt. Ifall aktiernas rätt till vinst skulle behållas till år 2022, skulle tre gåvoraters beskattningsvärde sjunka. Den första gåvoratens aktiers rätt till vinst skulle behållas i nio år, den andra i sex år och den sista i tre år. Enligt de uträkningar av företagets framtida dividendutbetalningar, som uträknats i kapitel 7.6 Case-företagets framtida värde, skulle företagets 9 följande års sammanlagda dividender, kapitaliserat med en 8 % skattesats, vara 262 614 €. Detta betyder att man idag kunde ge hela företaget, vars gängse värde är 281 309 €, till vem som helst, för ett beskattningsvärde på 18 695 €. Det är ändå inte troligt att skatteverket skulle godkänna dylika kalkyler. Kommande dividender skulle antagligen istället uppskattas som medeltalet av de tre föregående års dividendutbetalningar. Detta har även gjorts i kalkylerna i bilaga 3, som förklaras nedan.

Behållandet av aktiernas rätt till vinst för nio, sex, samt tre år, skulle öka på gåvornas storlek så, att barnens gemensamma andel av företagets gängse värde vore 201 233 € om 20 år, istället för 170 106 € (se bilaga 3). Gv-värdet på företagarens aktier om 20 år vore då 234 576 €. Barnens andel av dividendinkomsterna skulle under denna 20 års tid, minska från 176 263 € till 170 922 €. Orsaken till att dividendinkomsterna endast sjunker med 5341 €, är den att barnens andel av företagets aktiestock är högre, än vad det vore utan att behålla aktiernas rätt till vinst, då de börjar få dividend. Barnens aktiestock är högre, eftersom de kunnat få större skattefria gåvor, då rätten till dividend hållits hos företagaren. De förlorade dividendinkomsterna under 9 år, kompenseras till en stor del, med de större dividendinkomsterna från 2022 till 2032. För att kunna jämföra skattepåföljderna mellan att behålla eller inte behålla aktiernas rätt till vinst, tilläggs barnens förlorade dividendinkomster på 5341 € till beskattningsvärdet. De barn som inte fortsätter verksamheten får ändå sin andel av de förlorade dividendinkomsterna. Summan ges åt barnen, samtidigt som generationsväxlingen äger rum, av företagarens privata egendom. Barnen som endast får sin andel av de förlorade dividendinkomsterna, måste även betala

gåvoskatt, eftersom de två år tidigare mottagit aktier för 3999 €. Skatterna för på en gång mottagandet av de resterande aktierna företagaren fortfarande äger, inklusive övriga ovannämnda gåvoskatter, blir i detta fall, beroende på antalet fortsättare följande (se Bilaga 4, punkt 4 för uträkningar):

Antalet fortsättare:	Sammanlagda skatter, då rätten till vinst behålls:	Sammanlagda skatter, då rätten till vinst inte behålls:
1	30 776 €	32 104 €
2	27 889 €	28 879 €
3	26 585 €	27 208 €
4	24 509 €	25 538 €

Fastän skatterna endast i medeltal sjunker med knappa 1000 €, jämfört med att inte behålla aktiernas rätt till vinst, finns det ytterligare tre saker som stöder valet av denna åtgärd. Den första är att företagarens dividendinkomster sprider sig jämnare ut under de kvarvarande 20 åren. Detta kan ses som positivt, då företagaren inom de närmaste åren kan vara i större behov av att maximera dividendinkomsterna, än i slutskedet, då inkomsterna redan är mycket större. Det andra är att en maximal skattefri dividendutdelning, motsvarande 9 % av företagets nettoförmögenhet, är nu möjlig även de sista tre åren, eftersom företagarens andel inte överstiger 60 000 €. Företagaren kan alltså under de sista åren skattefritt mottaga dividender för ytterligare dryga 2000 €. Till sist kunde företagaren ge barnens förlorade dividendinkomster på 5341 € senare till dem, tidigast över 3 år efter generationsväxlingen, för att ytterligare minimera på gåvobeskattningen.

7.7 Överföring av aktier mellan barnen

Ifall inte alla av barnen vill fortsätta med företagsverksamheten vid företagarens pension, uppstår frågan hur eller ifall de övriga barnens företagsandelar flyttas över åt fortsättarna. Då regelbundna gåvor av aktier, vars rätt till vinst behållits i föregående kapitel nämnd bestämd tid, getts åt barnen under 20 års tid, så äger varje barn till slut 6,4 % el-

ler 50 143 € av företagets gängse värde på 787 011 €. Barnen har dessutom under årens lopp mottagit dividend för 42 731 € per man. Antagligen kommer det att anses ändamålsenligt att fortsättarna skaffar de övriga barnens företagsandelar åt sig själv, så att de själv äger hela företaget. Då uppstår frågan ifall detta skall ske genom försäljning eller gåva (se följande två kapitel).

7.7.1 Försäljning

Ifall överföringen av aktierna barnen sinsemellan sker genom försäljning, borde överlåtelsesumman motsvara aktiernas gängse värde. Annars sker inte en jämlik behandling av barnen. Eftersom varje barn äger under 10 % av företagets aktiestock, kan försäljaren inte beviljas en skattelättnad på försäljningen och måste således betala kapitalskatt på överlåtelsevinsten. Överlåtelseskatt på köpesumman måste även betalas. Skatternas sammanlagda storlek varierar beroende på antalet fortsättare på följande vis (se bilaga 4, punkt 5 för uträkningar):

1 fortsättare: 22 342 €

2 fortsättare: 14 894 €

3 fortsättare: 7 447 €

Istället för att fortsättarna köper de övriga barnens aktier, kan företaget förvärva dem. Sedan kan företaget exempelvis ogiltigförklara dem, vilket leder till att fortsättarnas andel av aktiekapitalet stiger lika mycket som vid ett direkt köp barnen emellan. Skatterna för detta blir desamma, men då behöver fortsättarna inte använda sina privata, möjligen beskattade pengar på förvärvningen.

7.7.2 Gåva

Om de övriga barnens aktier flyttas över till fortsättarna utan vederlag, blir de övriga barnen särbehandlade. Särbehandlingen kunde ändå förändras till en jämlik behandling, genom att företagaren skriver i sitt testamente, att fortsättarna får ett mindre arv. Deras arv skulle minska med samma värde som de överlåtna aktiernas gängse värde var, medan de övriga barnens arv skulle öka med motsvarande belopp. Företagarens förmögen-

het vid dennes arv, är antagligen så stort, att denna åtgärd inte påverkar på barnens sammanlagda arvskatts mängd, eftersom arven beskattas enligt maximal lagstadgad skatteprocent. Genom gåva undviks även en överlåtelsebeskattning. Nedan i den andra kolumnen ser man vad gåvoskattens mängd skulle bli, beroende på antalet fortsättare (se bilaga 4, punkt 6 för uträkningar). I den tredje kolumnen är som jämförelse den mängd skatter som i föregående kapitel uträknats bli att betalas ifall försäljning användes istället för gåva.

Antalet fortsättare:	Gåvoskatt:	Skatter orsakade av försäljning:
1	12 986 €	22 342 €
2	7 269 €	14 894 €
3	2 970 €	7 447 €

Skatterna är i medeltal nästan hälften mindre, än vad de vore, ifall ägarbytet skedde genom försäljning. Ägarbytet mellan barnen bör alltså ske genom gåva och inte genom försäljning.

7.8 Diskussion

Som det i tidigare kapitel framkommit, är en kombination av följande tre alternativ skattemässigt det fördelaktigaste alternativet för Case-företagets generationsväxling. Den första är att regelbundna skattefria gåvor av aktier, vilkas rätt till vinst behålles till år 2022, börjas omedelbart ges åt barnen. Som andra, då den egentligen generationsväxlingen äger rum, ger företagaren de resterande aktierna åt fortsättarna. Som tredje, ger även de övriga barnen, ifall sådana finns, sina resterande aktier åt fortsättarna, istället för att sälja dem. I nedanvarande tabell, ser vi skatteskillnaderna mellan ett generationsskifte utan skattelättnad, den nuvarande planen och de skatter som skapas genom ovan nämnda alternativ (se bilaga 4, punkt 7 för uträkningar).

Tabell 6. Alternativens skattepåföljder

Antalet fortsättare	Inga skattelättnader	Nuvarande plan	Ny plan	Skillnad mellan nuvarande och ny plan
1	135 997 €	49 484 €	43 762 €	5722 €
2	127 807 €	42 481 €	35 158 €	7323 €
3	119 617 €	40 291 €	29 555 €	10 736 €
4	111 427 €	38 101 €	24 509 €	13 592 €

Skillnaden på mängden skatter mellan inga skattelättnader och den nuvarande och den nya planen är som även tidigare konstaterats (kapitel 7.7.2 Beskattning) stor. Skatterna sjunker däremot i medeltal endast med dryga 20 %, genom den nya planen, istället för den nuvarande planen. Barnen har dessutom 42 731 € var, vilka de fått i dividender under åren. De sammanlagda dividenderna som fåtts skattefritt av företaget, är dessutom högre med den nya planen, än den nuvarande planen. Företagaren bör alltså inte vänta helt och hållet med generationsväxlingen, utan bör påbörja den delvis omedelbart.

8 AVSLUTNING

Syftet med detta arbete var att kartlägga de allmännaste sätten för en generationsväxling av ett onoterat aktiebolag, med tanke på beskattning. Jag anser att huvuddragen kring delområden som bör kännas till kom väl med och jag hoppas att företag inför en generationsväxling kan dra nytta av detta arbete. Ett annat syfte med arbetet var att komma fram med det skattemässigt bästa möjliga alternativet för en framtida generationsväxling av Case-företaget. En del alternativ kunde genast raderas, då ändå företagets utgångspunkter och ägarens andra planer oftast är viktigare än de skattemässiga faktorerna. Det ända resultatet som arbetet kom fram med, som kan utnyttjas idag, är att det vore fördelaktigt att utnyttja de skattefria gåvor som Finlands lagsstiftning tillåter. Detta kan ses som en självklarhet, fastän alla inte nödvändigtvis kommer ihåg att göra detta, eller anser att de inbesparade skatterna är tillräckligt motiverande. De andra delområdena i pla-

nen för företagets generationsväxling sker först om ca 20 år och på den tiden hinner mycket ske och förändras. Om en så lång tid finns det mycket stora chanser till att omständigheterna gett annorlunda, bättre alternativ, eller fram för allt, att lagstiftningen ändrat radikalt. Trots detta tror jag ändå att arbetet möjligen bidragit till att utvidga beslutförarnas tankesätt inom Case-företaget. Det att man nu redan funderat och reflekterat kring alternativ och möjligheter kring en generationsväxling, ger antagligen ett långsiktigare tankesätt, då beslut görs under årens lopp angående företagsverksamheten.

9 KÄLLOR

9.1 Lagar

Aktiebolagslag (21.7.2006/624, ABL)

Bokföringslag (30.12.1997/1336, BokfL)

Inkomstskattelag (30.12.1992/1535, ISkL)

Lag om beskattningsförfarande (18.12.1995/1558, BeskFL)

Lag om värdering av tillgångar vid beskattningen (22.12.2005/1142, VTL)

Lag om skatt på arv och gåva (12.7.1940/378, ArvSkL)

Lag om överlåtelseskatt (29.11.1996/931, ÖSkL)

Ärvdabalken (5.2.1965/40, ÄB)

9.2 Böcker

Immonen, Raimo & Lindgren, Juha, 2006, Onnistunut sukupolvenvaihdos, Talentum Media Oy, 303 s.

Kukkonen, Matti & Walden, Risto, 2011, Pk-yrityksen verosuunnittelu, WSOYpro Oy, 320 s.

Leppiniemi, Jarmo & Walden, Risto, 2010, Tilinpäätös- ja verosuunnittelu, WSOYpro Oy, 539 s.

Lakari, Torsti & Engblom, Ari, 2009, Käytännön sukupolvenvaihdos, KHT-Media Oy, 215 s.

9.3 Internet

Högsta förvaltningsdomstolens beslut på ett fall om hävning av samägo (HFD 15.10.2001 liggare 2460). Tillgänglig:

www.suomenlaki.fi Hämtad 11.4.2012

Högsta förvaltningsdomstolens beslut på ett fall av beviljandet av en generationsväxlings-skattelättnad åt gåvomottagaren (HFD 1991 B 565). Tillgänglig:

www.suomenlaki.fi Hämtad 17.4.2012

Högsta förvaltningsdomstolen beslutit i ett fall var den skatteskyldige krävde en total befrielse från gåvoskatt i samband med generationsväxlingen (HFD 27.5.2011 liggare 1401). Tillgänglig:

www.suomenlaki.fi Hämtad 19.4.2012

Skatteförvaltningens anvisning om företagets generationsväxling i beskattningen (Diariumnummer: 547/349/2011) (FGB). Tillgänglig:

http://www.vero.fi/sv-FI/Detailerade_skatteanvisningar/Naringsbeskattning/Generationsvaxling/Foretagets_generationsvaxling_i_beskattning%2817842%29 Hämtad 10.4.2012

Skatteförvaltningens anvisning om förbehåll för besittningsrätt i samband med gåvobeskattnings. Tillgänglig:

http://www.vero.fi/sv-FI/Personkunder/Gava/Forbehall_for_besittningsratt_i_samband_%2814468%29

Hämtad 12.4.2012

Skatteförvaltningens anvisning om fastställd förlust och ägarväxling (Diarienummer: 634/348/1996). Tillgänglig:

<http://www.vero.fi/download/noname/%7B4A59008C-08DC-47AC-9F60-5CF6337EEB63%7D/5767> Hämtad 19.4.2012

Skatteförvaltningens anvisning om värdering av tillgångar vid arvs- och gåvobeskattningen (Diarienummer: 763/36/2011) (VTAG). Tillgänglig:

<http://www.vero.fi/download/noname/%7B9C034A97-6904-4500-8562-8EF9DC4208FE%7D/6923> Hämtad 23.4.2012

10 BILAGOR

10.1 Bilaga 1

Lag om skatt på arv och gåva 10 § ([22.12.2005/1144](#))

En räntefri fordran som inte har förfallit till betalning vid skattskyldighetens inträde ges med avvikelse från 9 § 1 mom. det värde som den hade vid skattskyldighetens inträde, beräknat enligt en räntesats om åtta procent och med beaktande av endast hela år.

Värdet av en nyttjanderätt, pension och annan förmån för den skattskyldige under dennes återstående livstid uträknas genom att årsinkomsten av förmånen multipliceras med en koefficient som fastställs enligt den förmånsberättigades ålder, som följer:

Den skattskyldiges ålder Det tal varmed årsinkomstens belopp multipliceras

under 44 år	12
44–52 år	11
53–58 år	10
59–63 år	9
64–68 år	8
69–72 år	7
73–76 år	6
77–81 år	5
82–86 år	4
87–91 år	3
92 år eller högre	2

En förmån som tillkommer den skattskyldige för vissa år uppskattas till det kapitalvärde som den har vid skattskyldighetens inträde, beräknat enligt antalet hela år som återstår av den tid förmånen varar och en räntesats om åtta procent.

10.2 Bilaga 2

År	Nettoförnögenhet	Dividendutdelning	Substansvärde	Avlastningsvärde	Gångse värde	Barnens andel av G.	Barnens andel av N.	Barnens andel av D.	Företagarens andel av D.
2012	177689	15990	161698	400920	281309	15906	10104	1282	21271
2013	250589	22553	228036	483507	355771	20230	14249	1622	26902
2014	316927	28523	288404	592607	440505	25048	18021	1931	32026
2015	377295	33957	343338	592607	467972	42606	34350	3542	35359
2016	432229	38901	393328	592607	492968	44882	39352	3951	39448
2017	482219	43400	438820	592607	515713	46953	43903	4324	43170
2018	527711	47494	480217	592607	536412	64833	63782	6191	45029
2019	569108	51220	517888	592607	555247	67110	68785	6600	48010
2020	606779	54610	52169	592607	573388	69181	73338	6973	50722
2021	641060	57695	583365	592607	587986	87063	94921	8959	51544
2022	672756	60503	611753	592607	611753	90582	99540	9337	53721
2023	700644	63058	637586	592607	637586	94407	103744	9681	55702
2024	726477	65383	661094	592607	661094	113884	125147	11628	55871
2025	749985	67499	682486	592607	682486	117565	129197	11959	57465
2026	771377	69424	701953	592607	701953	120922	132882	12261	58915
2027	790844	71176	719668	592607	719668	139970	153813	14153	58617
2028	808559	72770	735789	592607	735789	143105	157259	14435	59786
2029	824680	74221	750459	592607	750459	145956	160394	14487	60000
2030	839350	74487	764862	592607	764862	164756	180801	16473	60000
2031	853753	76473	777280	592607	777280	167431	183904	16473	60000
2032	866171	76472	789699	592607	789699	170106	186579	16473	60000
							saamlagt:	176263	973556
per barn:								44066	

10.3 Bilaga 3

År	Nettoförnöghet	Dividendutdelning	Substansvärde	Avkastningsvärde	Gångse värde	Barnens andel av G.	Barnens andel av N.	Barnens andel av D.	Företagarens andel av D.	
2010	-	7000	-	-	-	-	-	-	-	
2011	-	9900	-	-	-	-	-	-	-	
2012	177688	15990	161698	400920	281309	21144	13355	-	-	
2013	250589	22553	228036	483507	355771	26740	18835	22553	-	
2014	316927	28523	288404	592607	440505	33109	23821	28523	-	
2015	377295	33957	343338	592607	467972	57390	46270	33957	-	
2016	432229	38901	393328	592607	492968	60455	53007	38901	-	
2017	482219	43400	438820	592607	515713	63245	59137	43400	-	
2018	527711	47494	480217	592607	536412	85977	84582	47494	-	
2019	569108	51220	517888	592607	555247	88996	91217	51220	-	
2020	606779	54610	552169	592607	572388	91743	97255	54610	-	
2021	641060	57695	583365	592607	587986	110239	120190	57695	-	
2022	672256	60503	611753	592607	611753	114695	126038	11343	-	
2023	700644	63058	637586	592607	637586	119538	131361	11822	-	
2024	726477	65383	661094	592607	661094	139942	153782	12258	-	
2025	749985	67499	682486	592607	682486	144470	158758	14288	-	
2026	771377	69424	701953	592607	701953	148591	163287	14696	-	
2027	790844	71176	719668	592607	719668	168337	184985	15067	-	
2028	808559	72770	735789	592607	735789	172107	189129	17022	-	
2029	824680	74221	750459	592607	750459	175539	192900	17361	-	
2030	839350	75541	763808	592607	763808	194657	213909	17670	-	
2031	852699	76743	775956	592607	775956	197753	217311	19558	-	
2032	864847	78336	787012	592607	787012	200571	220407	19837	-	
sammantaget							170922	170922	170922	170922
per barn:							42731	42731	42731	42731
981585							981585	981585	981585	981585

10.4 Bilaga 4

- 1. 1 fortsättare:** $23\,810\text{ €} + (901\,166\text{ €} - 200\,000\text{ €}) * 16\% = 135\,997\text{ €}$
2 fortsättare: $23\,810\text{ €} * 2 + (901\,166\text{ €} - 200\,000\text{ €} * 2) * 16\% = 127\,807\text{ €}$
3 fortsättare: $23\,810\text{ €} * 3 + (901\,166\text{ €} - 200\,000\text{ €} * 3) * 16\% = 119\,617\text{ €}$
4 fortsättare: $23\,810\text{ €} * 4 + (901\,166\text{ €} - 200\,000\text{ €} * 4) * 16\% = 111\,427\text{ €}$

- 2. 1 fortsättare:** $23\,810\text{ €} + (360\,466\text{ €} - 200\,000\text{ €}) * 16\% = 49\,484\text{ €}$
2 fortsättare: $4\,310\text{ €} * 2 + (360\,466\text{ €} - 50\,000\text{ €} * 2) * 13\% = 42\,481\text{ €}$
3 fortsättare: $4\,310\text{ €} * 3 + (360\,466\text{ €} - 50\,000\text{ €} * 3) * 13\% = 40\,291\text{ €}$
4 fortsättare: $4\,310\text{ €} * 4 + (360\,466\text{ €} - 50\,000\text{ €} * 4) * 13\% = 38\,101\text{ €}$

- 3. 1 fortsättare:** $23\,810\text{ €} + (247\,837\text{ €} + 3\,999\text{ €} - 200\,000\text{ €}) * 16\% = 32\,104\text{ €}$
2 fortsättare: $4\,310\text{ €} * 2 + (247\,837\text{ €} + 3\,999\text{ €} * 2 - 50\,000\text{ €} * 2) * 13\% = 28\,879\text{ €}$
3 fortsättare: $4\,310\text{ €} * 3 + (247\,837\text{ €} + 3\,999\text{ €} * 3 - 50\,000\text{ €} * 3) * 13\% = 27\,208\text{ €}$
4 fortsättare: $4\,310\text{ €} * 4 + (247\,837\text{ €} + 3\,999\text{ €} * 4 - 50\,000\text{ €} * 4) * 13\% = 25\,538\text{ €}$

- 4. 1 fortsättare:** $23\,810\text{ €} + (234\,576\text{ €} + 3\,999\text{ €} + 5\,341\text{ €} * 25\% - 200\,000\text{ €}) * 16\% + 100\text{ €} * 3 + (5\,341\text{ €} * 75\% - 3\text{ €}) * 7\% = 30\,776\text{ €}$
2 fortsättare: $4\,310\text{ €} * 2 + (234\,576\text{ €} + 3\,999\text{ €} * 2 + 5\,341\text{ €} * 50\% - 50\,000\text{ €} * 2) * 13\% + 100\text{ €} * 2 + (5\,341\text{ €} * 50\% - 2\text{ €}) * 7\% = 27\,889\text{ €}$
3 fortsättare: $4\,310\text{ €} * 3 + (234\,576\text{ €} + 3\,999\text{ €} * 3 + 5\,341\text{ €} * 75\% - 50\,000\text{ €} * 3) * 13\% + 100\text{ €} * 3 + (5\,341\text{ €} * 75\% - 3\text{ €}) * 7\% = 26\,585\text{ €}$
4 fortsättare: $4\,310\text{ €} * 4 + (234\,576\text{ €} + 3\,999\text{ €} * 4 + 5\,341\text{ €} - 50\,000\text{ €} * 4) = 24\,509\text{ €}$

- 5. 1 fortsättare:** $(200\,571\text{ €} * 75\% - 3\,999\text{ €} * 7 * 3) * 30\% + 200\,571\text{ €} * 75\% * 1,6\% = 22\,342\text{ €}$
2 fortsättare: $(200\,571\text{ €} * 50\% - 3\,999\text{ €} * 7 * 2) * 30\% + 200\,571\text{ €} * 50\% * 1,6\% = 14\,894\text{ €}$

3 fortsättare: $(200\,571\text{ €} * 25\% - 3\,999\text{ €} * 7) * 30\% + 200\,571\text{ €} * 75\% * 1,6\% = 7\,447\text{ €}$

6. 1 fortsättare: $(4\,310\text{ €} * 3 + (200\,571\text{ €} * 75\% - 50\,000\text{ €} * 3) * 13\% = 12\,986\text{ €}$

2 fortsättare: $(1\,010\text{ €} * 4 + (200\,571\text{ €} * 50\% - 17\,000\text{ €} * 4) * 10\% = 7\,269\text{ €}$

3 fortsättare: $(100\text{ €} * 3 + (200\,571\text{ €} * 25\% - 4\,000\text{ €} * 3) * 7\% = 2\,970\text{ €}$

7. 1 fortsättare enligt ny plan: (punkt 3, 1 fortsättare) + (punkt 5, 1 fortsättare) = 43 762 €

2 fortsättare enligt ny plan: (punkt 3, 2 fortsättare) + (punkt 5, 2 fortsättare) = 35 158 €

3 fortsättare enligt ny plan: (punkt 3, 3 fortsättare) + (punkt 5, 3 fortsättare) = 29 555 €

4 fortsättare enligt ny plan: (punkt 3, 4 fortsättare) = 24 509 €